

EL – KÂDİR

El-Kâdir, ism-i ilâhidir; Yüce Mevlâ'nın, esmâ-ül hüsnâsından istediğini istediği gibi yapmaya gücü yeten manasında bir ismi şerifleridir.

Allah Teâlâ kudretine bir ayna olmak üzere kâinatı yaratmıştır. Gök boşluğunun ölçülmesi mümkün olmayan genişliği içinde akıllara hayret ve dehşet verecek derecede birbirine uzak mesafelerde milyarlarca güneşleri, sayısız yıldızları, gezegenleri, bunca sayısı belirsiz âlemleri birbirine çarpmadan nasıl idare ediyor? Her şeyi bir mizan, ölçü ile yerli yerinde idare eden Kâdir-i Mutlak olan Allah (c.c), Kur'an-ı Kerîm'inde zatını, sıfatlarını esmâ-ül hüsnâsı ile tanıtıyor.

"Çok merhametli (Allah), Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı. Ona açıklamayı öğretti. Güneş ve ay, bir hesaba göre (hareket etmekte)dir." ¹

"Göğü Allah yükseltti ve mizanı (dengeyi) O koydu." ²

Başta geçen ayetlerden anlaşıldığına göre kendisine konuşma ve düşünme özelliği verilen insan diğer canlılardan ayrılmıştır. İşte bu özel varlığı Mevlâ, muhatap almış, onunla konuşuyor ve bu akıl almaz mevcudatı ve tılsımlı olayları ibretle, basiretle temaşaya davet ediyor ki; nefsini bilsin, aczi, muhtaçlığı, hiçliği karşısında Rabbinin azametini idrak etsin.

Bütün esma ve sıfatlarıyla beraber bu sıfat ve ismini de yine Rabb'ül Âlemin'in Yüce Kur'an-ı Kerîm'inden öğrenip tanıyoruz, daha doğrusu aklımız erdiği kadar anlamaya çalışıyoruz. Rabbimiz muinimiz olsun. Âmin.

Düşünülecek olursa, her zerrede, her hadisede, her varlıkta, maddede, mânâda, gizlide, açıkta Allah Teâlâ'nın Kâdir ismi şerifini görmemek, anlayamamak mümkün değildir. Şu bir gerçek ki, Yüce Mevlâ'nın hiçbir sıfatını, ismini hakkıyla anlayabilmemiz mümkün değildir. Fakat okuyarak, tefekkür ederek idrake çalışılırsa elbette Mevlâ dilediği kadar lütfedip idraki müyesser kılacaktır. Eğer hiç anlayamayacak olsaydı, Kur'an'da kendini sıfatlarıyla, esmâsıyla tanıtmaz ve kulları da mesul tutmazdı. Rahman Suresi'nde de geçtiği üzere –beyanı (maksadını anlatmayı) öğrettik- diyerek öğrenmek isteyen insana maksadı anlaması için beyanı bildirdiğini, insanı böyle bir fitratta yarattığını, insanın anlamaya istidatlı olduğunu beyan ediyor. Yeter ki insan, öğrenmeyi, anlamayı murad edip sebeplere tevessül etsin.

Efendimiz (s.a.v), "Ey Sübhan olan, Seni hakkıyla bilemedik" diyerek aczini itiraf etmiştir. Muhakkak peygamber de olsa beşerdir. Ancak Mevlâ'nın bildirdiği kadar bilir, idrak eder. Kur'an-ı Kerîm'den Kâdir olan Rabbimizi tanımaya çalışalım.

"Herkesin yöneldiği bir yönü (tutumu) vardır. (Ey müminler!) Siz hayır işlerinde yarışın. Nerede olursanız olun sonunda Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir." ³

"Göklerde ve yerdekilerin hepsi Allah'ındır. İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı sizi hesaba çekecektir, sonra dilediğini affeder, dilediğine de azap eder. Allah her şeye kadirdir." ⁴

"(Resûlüm!) De ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye kadirsin." ⁵

"De ki: İçinizdekileri gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerde ve yerde olanları da bilir. Allah her şeye kadirdir." ⁶

"Göklerin ve yerin hükümrânlığı Allah'ındır. Allah'ın her şeye gücü yeter." ⁷

"Ey insanlar! Allah dilerse sizi yokluğa gönderip başkalarını getirir; Allah buna kadirdir." ⁸

¹ Rahman:1,2,3,4,5

² Rahman:7

³ Bakara:148

⁴ Bakara:284

⁵ Âl-i İmran:26

⁶ Âl-i İmran:29

⁷ Âl-i İmran:189

⁸ Nisa:133

"Bir iyiliği açıklar yahut gizlerseniz veya bir kötülüğü (açıklamayıp) affederseniz, şüphesiz Allah da ziyadesiyle affedici ve kadirdir." ⁹

"Eğer Allah seni bir zarara uğratırsa, onu kendisinden başka giderecek yoktur. Ve eğer sana bir hayır verirse, (bunu da geri alacak yoktur). Şüphesiz O her şeye kadirdir" ¹⁰

"De ki: "Allah'ın size üstünüzden (gökten) veya ayaklarınızın altından (yerden) bir azap göndermeğe ya da birbirinize düşürüp kiminize kiminizin hıncını tattırmaya gücü yeter." Bak, anlasınlar diye âyetlerimizi nasıl açıklıyoruz!" ¹¹

"Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. O, diriltir, öldürür. O, her şeye gücü yetendir" ¹²

"Mutlak hükümlerinde olan Allah, yüceler yücesidir ve O'nun her şeye gücü yeter." ¹³

Bu ve benzeri pek çok ayetlerle Yüce Mevlâ Kadir-i Mutlak olduğunu bildiriyor. Akli selim sahibi her insan, bilmeyi, öğrenmeyi murad ettiğinde hem Kur'an-ı Kerim'de hem de cümle varlıkta Allah'ın Kâdir ismi ilahisini açıkça görüp idrak edecektir.

Evet, her zerrede, her hücrede, her tohumda Allah'ın Kâdir isminin tecellisini görmemek imkansızdır. Bunca sırlı olaylar, muhteşem sanat eserleri, o sanatkarın Kâdir olduğunu gösteriyor ki; Kur'an'daki beyanıyla dilediğini dilediği gibi ve dilediği an var etmeye Kâdir olduğu gibi, dilediğini de dilediği vakit yok etmeye muktedirdir. Hiçbir engel söz konusu değildir. Bir hücreden maddesi ne mânâsı ile koskoca bir insan yaratan Mevlâ, dilediği an yok etmeye de Kâdirdir şüphesiz. Saymakla bitmez; Kur'an'ın da ifadesi ile, kurudan yaş, yaştan kuru; diriden ölü, ölüden diri çıkarır. Bir çekirdekten pek çok meyveler, yine aynı ağaçtan ateş, ateşten ışık vs. çıkaran O'dur. Şu kâinat kitabını birazcık mütalaa edecek olsak her yerde O Kâdir-i Mutlak'ın adeta nasıl Kâdir olduğunu idrak edeceğiz.

Yine Kur'an'ın ifadesi ile yer sarsılsa kim durdurabilir, gökten rahmet yağmasa kim bir damla su indirebilir veyahut yağın yağmuru kim durdurabilir, yerden kaynayan kaynaklar kurusa kim bu kaynakları tekrar suya kavuşturabilir? İşte Allah'tır ancak her şeye kadir olan. İçinde yaşadığımız şu dünyamızda karşılaştığımız her olayda şahit oluyoruz ki, Yüce Allah dilediğini dilediği gibi yapmaya Kâdir-i Mutlaktır.

"Ve O'nun her şeye gücü yeter" fermanı ile kendini tanıtan Allah'a iman edip şük ve şüphesiz inanıyoruz ki; O, Kâdirdir. Dilediği olur, dilemediği olmaz. O'nun takdirinin önüne geçecek hiçbir güç asla yoktur. Dilerse bir anda yoktan var eder, dilerse bir anda yerle yeksan eder. Deprem gibi hadiselerle ve kasırga, sel gibi çeşitli vesilelerle onca varlık nasıl da yerle yeksan oluyor, zaman zaman bunlar ve benzeri çeşitli felaketlere şahit oluyoruz. Geçmiş kavimlerin başına gelen felaketler, aziz olanlar, zelim olanlar, bir tarafta cennetvâri vadiler, bağlar, bostanlar, envai çeşit güzellikte nimetler, diğer tarafta cehennemvâri manzaralar, olaylar.

Evet, sayıya, hesaba gelmeyen her şeyde Allah'ın Kâdir ismi şerifinin zuhuratını müşahede ediyoruz ve diyoruz ki;

Lâ ilâhe illallâhu vahdehû lâ şerîkeleh. Lehül mülkü velehül hamdü ve hüve alâ külli şey in Kadîr.

Bu konuda kula düşen, Kâdir-i Mutlak olan Rabbini bu isimle tanıyıp, teslimiyetini, tevekkülünü arttırmaktır. Kul, üzerine düşen görevini bilip en güzel şekilde uygulayarak, tam bir güvenle Kâdir-i Mutlak'a işlerin sonunu havale edip itimad-ı tamme ile itimad etmeli ki; Allah her şeye kadirdir. Rabbim dilerse benim için zerreden küreler lutfeder, aşılmaz gibi görünen dağları aştırır, geçilmez gibi görünen deryaları geçirir, vuslata ulaştırır, cennetine yerleştirir, ümitleriyle tam bir teslimiyet sergilemelidir.

Allah kuluna çok çeşitli kabiliyetler, istidatlar lutfetmiş, maddî manevî pek çok sorumluluklar yüklemiş ve cüz'î irade verip bununla üzerine düşen sorumluluklarını yerine getirme durumundaki insanı dünyaya, ukbâya, cismine ve ruhuna ait pek çok şeyleri yapmaya kadir kılmış ki; Yüce Allah'ın Kâdir ismi şerifinin insan üzerindeki tecellisi

⁹ Nisa:149

¹⁰ En'am: 17

¹¹ En'am:65

¹² Hadid:2

¹³ Mülk:1

böylece gerçekleşmiştir. Akl-ı selim sahibi mümin, dünyaya ve cismani hayatına ait pek çok işlerde muvaffak olduğu gibi esas olan ruhuna, ukbâya ait pek çok sorumlulukları da idrak edip fiiliyata dökerek Mevlâ'nın bahşetmiş olduğu istidat ve yeteneklerle biiznillah çok şeye kadir olunacağını gösterir.

İnsan, üzerine düşen sorumluluklarını ciddiyetle ele alır ve imkânları nisbetinde başarmaya çalışırsa, Kâdir-i Mutlak olan Yüce Allah da küllî iradesiyle tecelli edip muvaffak edecektir elbette. İşte bu muvaffakiyet Kâdir ismi şerifinin tecellisiyle olacaktır. Diğer isimlerde olduğu gibi bu ismin de kul üzerindeki tecellisi, onun gayreti, cehdi, ciddiyeti nisbetinde olacaktır. Meselâ insanın iradesi, gücü ile okuyup yazmaya, ilim öğrenmeye ve bu ilimle bir şeyler yapabilmeye istidadı vardır ki; işte kul, bu minval üzere üzerine düşeni yapmaya gayret ettiğinde Allah da küllî iradesi ile tecelli edip, o kulu kısmeti kadarıyla muvaffak eyleyecektir. Başka bir misalle insan tohumu toprağa ekecek, yapması gerekenleri yapacak ve böylece üzerine düşeni yapmış olup biiznillah ona düşen yanı ile Kâdir ismi şerifinin tecellisinin zuhuratı kulda inkişaf edecektir. Kulun yapabileceği bundan öte değildir. Esas Kâdir olan Mevlâ ki, o atılan tohumlardan envai çeşit nimetler ihsan edecektir.

Mevlâ, diğer esma-i ilahi gibi, bu ismi ilahisini de kullarında görmeyi murad ediyor. Aslında insanların fitratlarına koymuş olduğu bu istidadın, tecelli ettirdiği Kâdir ismi şerifinin izni dairesinde inkişaf etmesini talep eder ki; kul şuurla hayatı ve hatta anı fırsat bilip faydalı şeyler yapmaya gayret etsin ve bu ismi şerifin tecellisinin zuhuratı ile pek çok şeyleri yapmaya muvaffak olsun. Buna beceri veya başarı denir ki; bu da insanın kadir olmasıdır.

Bu ismi şerifin tecellileri diğer canlılarda da görülmektedir. Her canlıya Mevlâ bir istidat, yetenek vermiş ki; onlar da kendilerine has keyfiyetle ihtiyaçlarını elde etmede muvaffak oluyorlar. Arının bal yapması, kurdun ipek yapması, örümceğin kendine has o muazzam ipliklerle yuva yapması ve diğer bütün canlıların da hayatlarını idame ettirecek çeşitli fiillerde muvaffak olmaları hep Yüce Yaratıcı'nın Kâdir ismi şerifinin tecellisiyle oluyor. Hatta bir tohumun ağaç haline gelmesi, ağacın meyve vermesinde ve benzeri olaylarda yine Yüce Mevlâ'nın bu isminin zuhuratı mevcuttur.

Bu isimde şeytan ve cin taifesi de hisse almışlardır. Şeytanın çok defa emeline ulaştığını görürüz. Akıllı insanları nasıl maskara edip, rezil, zelil olmalarını sağlıyor. Allah o Allah'tır ki, cümle kâinatta, arşta, kürsîde, melekût âleminde, dünyamızda ve cümle mahlûkat üzerinde, maddede, mânâda, cümle hadisatta, gizlide, açıkta, hakimiyeti cârî olup, dilediği şekilde takdir ettiği gibi yönetmeye, var etmeye, yok etmeye de kadirdir.

Denebilir ki, O Yüce Allah (c.c), celâli ile ikaz edip cemâli ile güzellikler bahşetmeye, Vedûd ismi şerifi ile sevmeye, sevdirmeye, Hâlık ismiyle yaratmaya, Mümît ismi ile yok etmeye, Tevvâb ismi ile tevbeleri kabul edip, Gaffâr, Afv isimleri ile affedip, Settâr ismi ile setretmeye, Azîz ismi şerifi ile aziz, Muzil ismi ile zelil etmeye, Alîm ilmi şerifi ile ilminin her şeyi ihata edip, ilmiyle malum olan kulların amellerinin karşılığı ya cennet, ya cehennem, ya mükafat, ya mücazat ile kuluna karşılık vermeye, Rahman ve Rahimiyeti ile kerim, hilm ve adliyle herkese hak ettiğini verip Fadl ismi şerifi ile fazladan dilediği şekilde bol bol ihsan, ikramlarla ödüllendirmeye Kâdir-i Mutlak'tır.

Bir Hak dostunun beyanı ile cennetleri yaratmak, bir çiçeği yaratmak kadar O'na kolaydır, rahattır. Yedi kat gök, yedi kat yer, içindekiler, arş, kürsî, sınırsız âlemleri yaratmak, idare etmek, o zatı celil olan ekber olan Hayy Kayyum olan Allah için çok kolaydır. Onları var edip idare etmek adeta yed-i kudretinde tesbih taneleri çevirmek kadar kolaydır. Evet, o Allah ki, Kâdir-i bi Hak'tır. Böyle bir Rab karşısında kulun yapması gereken, tam bir teslimiyetle teslim olup bu yüce azamet-i ilahi karşısında üzerine düşen kulluk vazifesinde son derece ciddi azim gösterip bu ismi şerifin tecellisinin üzerinde inkişafına çalışmaktır.